
Voor GIS-specialisten nog

Wist een beetje dijkgraaf vroeger tot op de halve meter welke sloot, vaart en moderne opvolger volstaat de kennis in zijn hoofd niet langer. Sterker: zelfs digitale landkaarten onontbeerlijk voor het goed functioneren van de waterschap satelliet-gestuurde metingen gaat het nog wel eens mis: wat te denken van h

— Arend van der Wel

Geograaf Maurice Damoiseaux werkt bij het waterschap Peel en Maasvallei. De afsluitdijk lijkt voor hem dan ook niet het meest voor de hand liggende werkterrein, maar schijn bedriegt: juist de lange dijk tussen Noord-Holland en Friesland is een teken dat er voor hem als GIS-specialist nog veel te doen is. Of eigenlijk is het vooral het ontbreken van de halve dijk die hem aan het denken zet.

Kijkend naar de waterschapskaart van Nederland zie je het detail maar al te makkelijk over het hoofd, maar is het oog er op aanwijzing van Damoiseaux eenmaal op gevallen, dan is er ook geen ontkomen meer aan. Er staat inderdaad maar een halve afsluitdijk op, een zielig staartje hangend aan de kust van Friesland is alles wat er van de trotse dijk te zien is.

— Voor de leek lijkt het een curieuze kleinigheid, hooguit een foutje, voor cartograaf Damoiseaux is het een zoveelste bewijs dat er nog het een en ander schort aan de kaartering van de waterschapsgrenzen in ons land. “Het wetterskip Fryslân rekent de dijk niet tot haar werkgebied, het waterschap Hollands Noorderkwartier rekent de dijk blijkbaar wel tot haar verantwoording”. Reden voor de GIS-coördinator die Damoiseaux nu eenmaal is, om al jaren te pleiten voor een meer uniforme kaartering van de waterschapsgebieden. In Unie verband is hij lid van het ‘Overleg Geoinfor-

matie’ en betrokken bij de opstelling van de landelijke kaart zoals die vorig jaar voor de eerste keer is verschenen.

“Er ligt nu een eenduidige digitale kaart, waaraan alle waterschappen hebben meegewerkt. Die schuif je bijvoorbeeld over de kaart van het kadaster en je kunt precies zien welk huis nog net wel en welk perceel net niet meer tot het betreffende waterschap behoort”.

— Dat de waterschappen op verzoek hun gegevens beschikbaar stelden was al heel wat, maar daarmee was het werk voor Damoiseaux nog maar net begonnen. De data kwamen in een wirwar van systemen op zijn bureau terecht, variërend van oude kadasterkaarten tot de meest moderne TOP10vector methode.

Uren spendeerde de coördinator aan het converteren van alle technieken tot een eenduidige database. Vrijgesteld was hij er niet voor. “Ik heb het inderdaad veel thuis gedaan, liefde werk oud papier. Maar ik vind het nu eenmaal leuk en nu ligt er tenminste ook een mooie kaart.”

— Maar komt er met de nieuwe digitale technieken geen einde aan de romantiek van de oude dijkgraaf en landmeter die gewapend met een oude landkaart van sloot naar sloot trok en vooral op zijn eigen kennis van het gebied vertrouwde? Wat voegt de digitale kaart eigenlijk toe? “Het is veel efficiënter, de oude kaarten moesten eerst

mee het veld in, daarna werden de aantekeningen van de uitvoerder er in de kaartenkamer ingetekend. Die data liepen altijd achter de correctie aan”. Daar deed de romantiek van vroeger niets aan af. “Nu ligt er elk jaar een nieuwe, actuele kaart”.

De afstemming van de techniek en de ondergrond is nu geregeld, de kaart mag jaarlijks worden ververst, maar inhoudelijk zijn er nog wel een paar problemen op te lossen, aldus Damoiseaux. Neem alleen al het gebruik van de namen. “We hebben voor het eerst een standaard ontwikkeld voor bijvoorbeeld de term hoogheemraadschap. Zelfs op de site van Unie stond alles nog maar een beetje door elkaar”.

— Belangrijker is nog het wegwerken van de verschillende benaderingen over welke grenzen wel en niet worden ingetekend. Zo staan de grote rivieren bijvoorbeeld op de huidige kaart niet uitgespaard, terwijl het Amsterdam Rijn kanaal wel aan twee kanten door een grens wordt afgetekend. “En het gaat toch echt in beide gevallen om water dat door het Rijk wordt beheerd” stelt Damoiseaux vast.

Hij ziet het niet als zijn taak om te bepalen of het daarmee wel of niet moet worden aangegeven. “Maar er moet wel een eenduidige keuze worden gemaakt”. Anders komen we nooit van die halve afsluitdijk af.

veel te doen!

greppel zijn 'vorstendom' afpaalden, voor zijn papier lijkt te hebben afgedaan. Anno 2005 zijn stappen. Maar zelfs met de meest geavanceerde met mysterie van de half verdwenen afsluitdijk?

De kaartering experts van de diverse waterschappen komen jaarlijks een aantal malen onder de paraplu van de Unie bijeen in het zogenoemde 'Overleg Geoinformatie'. Tweemaal per jaar organiseert de club een themadag waarvoor alle waterschappen worden uitgenodigd.

Doel van het overleg is onder meer om te komen tot meer uniforme digitale vastlegging van informatie over kunstwerken, onderhoud en bestuurlijke bevoegdheden op digitale kaarten. De precieze vastlegging van de grenzen heeft daarbij speciale aandacht. Eind 2003 bleek uit een enquête dat vrijwel alle toen nog 48 bestaande waterschappen al beschikten over digitale kaarten en mee wilden werken aan een landelijke variant. Dat het nodig was stond ook meteen vast: de afstemming van de grens tussen buurschappen onderling liet te wensen over, er werden diverse namen gebruikt en wijzigingen werden niet altijd adequaat door gevoerd.

Een proef met 6 waterschappen wees uit dat het technisch ook mogelijk was, zij het dat er nog veel op elkaar moest worden afgestemd. Veel van de schappen leggen de grenzen nog vast op een kadastrale kaart, anderen gebruiken de zogenoemde Toptien vector, weer anderen hanteren verschillende ondergronden.

De eerste landelijk afgestemde kaart verscheen in 2004. De bedoeling is dat de schappen elk jaar eventuele wijzigingen doorgeven. De kaart over 2005 is dit voorjaar verschenen.

De Unie vraagt de waterschappen zoveel mogelijk hun gegevens aan te leveren in shape formaat, met de coördinaten in meters. De Unie maakt hiervan dan een Toptien vector kaart, dit wordt binnenkort de geautoriseerde kaart waarop plannenmakers zich wettelijk kunnen baseren.

De Unie springt met de uitvoering van de kaart in een gat dat Rijkswaterstaat begin jaren 90 heeft laten vallen: tot die tijd registreerde het rijk de grenzen en legde die vast op een papieren kaart. Een kaart was echter niet verplicht, waardoor de grens kaartering met name binnen de kleinere waterschappen wat in het ongerede raakte.

De kaart die de Unie nu opstelt wordt gratis aangeboden aan de schappen. Andere diensten hebben belangstelling voor de gegevens. De Topgrafische Dienst zal de grenzen op de Top-kaart zetten waarop nu al de Rijks, de provinciale en de gemeentelijke grenzen staan.